

DOI: [10.32702/2307-2105-2019.2.49](https://doi.org/10.32702/2307-2105-2019.2.49)

УДК 339.72:336.76

*І. В. Кривов'язюк,
к. е. н., професор, професор кафедри підприємництва,
торгівлі та біржової діяльності, Луцький національний технічний університет, м. Луцьк
Т.О. Нікітін,
студент, Луцький національний технічний університет, м. Луцьк*

ХТО ДОМІНУВАТИМЕ НА ФОНДОВОМУ РИНКУ КРАЇН АЗІАТСЬКО-ТИХООКЕАНСЬКОГО РЕГІОНУ – КИТАЙ ЧИ ЯПОНІЯ?

*I. V. Kryvov'yzhuk
Candidate of Economic Sciences, Professor, Professor of the Department of Entrepreneurship,
Trade and Stock Exchanges, Lutsk National Technical University, Lutsk
T. O. Nikitin
student, Lutsk National Technical University, Lutsk*

WHO WILL DOMINATE THE STOCK MARKET IN THE COUNTRIES OF THE ASIA-PACIFIC REGION – CHINA OR JAPAN?

Мета статті полягає в дослідженні тенденцій розвитку фондових ринків Китаю та Японії задля подальшого прогнозування ситуації щодо розподілу домінуючих позицій країн у Азіатсько-Тихоокеанському регіоні.

Критичний аналіз змісту наукових публікацій вчених сучасності вказав на недостатність приділення уваги питанням дослідження тенденцій розвитку фондових ринків окремих країн світу, які мають суттєвий вплив на зміни світової економіки.

Аналіз динамізму економічного розвитку Китаю та Японії вказує на домінування Китаю в кількісних показниках, а Японії – в якісних. Завдяки швидкому зростанню, економіка Китаю здатна залучати значно більші інвестиції порівняно з Японією. Стримуючим фактором розвитку економіки Японії є значне зростання частки державного боргу відносно ВВП.

Визначено, що за обсягами капіталізації та темпами зміни показників розвитку фондових ринків Китай значно випереджає Японію, фондовий ринок якої є більш стабільний, про що свідчить динаміка показників волатильності ринків.

Як показали результати досліджень, в найближчі роки на Азіатсько-Тихоокеанському фондовому ринку домінуватиме Китай, завдяки здатності залучати значно більші обсяги інвестицій в умовах одного з найвищих темпів економічного зростання економіки, а також активного розвитку біржового ринку.

Перспективами подальших досліджень у даному напрямку є аналіз факторів впливу на розвиток фондових ринків з метою збільшення їх капіталізації.

The purpose of the article is in the study of trends in the development of stock markets in China and Japan. This is in order to further predict the situation regarding the distribution of the dominant positions of the countries in the Asia-Pacific region.

Critical analysis of the content of scientific publications of contemporary scientists pointed to the insufficiency of focusing attention on the study of trends in the development of stock markets in individual countries of the world, which have a significant impact on changes in the world economy.

A comparative analysis of GDP dynamics in China and Japan over the past 50 years has shown a significant increase in China's gross domestic product over the past decade, with a predominance of its absolute values over Japan. However, over the entire period, GDP per capita is much higher in Japan, but in the last decade, the gap between countries for this indicator has declined significantly. China's economy looks more promising and capable of attracting significantly more investment than Japan. The deterrent factor in Japan's economic development is a significant increase in public debt relative to GDP over the past 15 years.

It is determined that the Tokyo Stock Exchange has significantly more individualized capitalization than the Chinese exchanges, but the latter are substantially above the stock market in Japan. Negative factor for Japan is also the slow recovery of the positive dynamics of the stock index Nikkei 225 after the global financial crisis of 2009.

Comparison of the dynamism of the development of stock markets in Japan and China indicates their significant instability and the prevalence of the latter by the ratio of shares to be sold to the country's GDP in the period 2015-2017. The most stable stock indexes during the study period were Nikkei 225 and HSIH, and the unstable should include SSECI, SZSECI, SHSZCSI 300. At the same time, the volatility of China's stock market is significant compared to the Japanese stock market, which allows the latter to be attributed to relatively stable markets.

Research has shown that in the coming years, the Asia-Pacific stock market will dominate China, thanks to its ability to attract significantly higher investment volumes in one of the highest rates of economic growth, as well as the active development of the stock market.

Prospects for further research in this direction are an analysis of the factors affecting the development of stock markets in order to increase their capitalization.

Ключові слова: фондовий ринок; фондова біржа; економічний розвиток; домінування на світовому ринку; Азіатсько-Тихоокеанський регіон; Китай; Японія.

Ключові слова: stock market; stock exchange; economic development; domination in the world market; Asia-Pacific; China; Japan.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Останні 5-7 років супроводжуються бурхливим розвитком Азіатсько-Тихоокеанського фондового ринку, темпи зростання якого (+84,69%) випереджають темпи зростання Американського фондового ринку (+57,31%) і, тим більше, Європейського фондового ринку (+34,35%). Проте, слід зважати й на результати фінансової кризи 2018 р., яка супроводжувалась суттєвим падінням як світового, так і Азіатсько-Тихоокеанського фондового ринку. Цей та інші факти (зростання китайської економіки, бурхливий розвиток біржової торгівлі в країнах Азії, криза китайських фондових бірж на межі 2015-2016 рр., стабілізація економічного зростання в Японії тощо) викликають особливий інтерес до подальшого розвитку Азіатсько-Тихоокеанського фондового ринку, й зокрема, фондових ринків Китаю та Японії, які нині відіграють значну роль в світовій економіці. Ці країни входять в ТОП-10 за капіталізацією фондових ринків і між ними точиться запекла боротьба за панування не лише у Азіатсько-Тихоокеанському регіоні, але й у світовій економіці загалом. Наслідки цієї боротьби можуть бути непередбачуваними, спричинити нову світову фінансову кризу, відтак дослідження протистояння Китаю та Японії на фондовому ринку заслуговує на увагу як аналітиків, так і вчених сучасності й має незаперечну актуальність.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженням тенденцій та умов формування, а також перспектив розвитку Азіатсько-Тихоокеанського фондового ринку займалась низка вітчизняних і зарубіжних учених і практиків. Зокрема, О. Бурбан [1] визначає місце Азіатсько-Тихоокеанського фондового ринку в системі міжнародних фондових ринків. Л. Любохинець та О. Лабунець [2] розкривають загальносвітові тенденції розвитку міжнародних фінансових ринків в умовах глобалізації, зокрема й ринку капіталу, до якого належить фондовий ринок. В. Сведенцов [3] аналізує вплив інвестицій Китаю в створення Азіатського банку інфраструктурних інвестицій як фактора протидії політики США на світовому фінансовому ринку. Аналіз доцільності інвестицій в фондовий ринок Китаю здійснено в дослідженні М. Petitjean [4], реальну цінність

фондового ринку Китаю визначають J. Carpenter, F. Lu, R. Whitelaw [5], вплив політичного фактора на розвиток китайського фондового ринку розкривають Y.-Ch. Wang, J.-Ju. Tsai, Q. Li [6], розкривають взаємозв'язок японського економічного зростання та розвитку ринку акцій R. Morck and B. Yeung [7]. Аналіз змісту публікацій вчених у досліджуваному напрямку вказує на недостатнє приділення уваги питанням аналізу позицій Китаю та Японії на світовому та регіональному фондових ринках, необхідність поглиблення досліджень з метою подальшого прогнозування розвитку світової економіки. Результати досліджень, представлені в даній статті стали продовженням наукових напрацювань автора в роботах [8-9], де відмічено важливість розвитку фондових ринків країни із врахуванням тенденцій, що характеризують динамізм міжнародних ринків.

Формулювання цілей статті. Метою дослідження є вивчення тенденцій розвитку фондових ринків Китаю та Японії задля прогнозування ситуації щодо розподілу домінуючих позицій країн у Азіатсько-Тихоокеанському регіоні.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Світовий фондовий ринок в період 2012-2017 рр. зазнав значного зростання (+59,7%), досягши відмітки в 87,16 трлн дол.; частка фондового ринку Азіатсько-Тихоокеанського регіону у зазначений період також суттєво зросла (з 31,0% у 2012 р. до 35,9% у 2017 р.) [1, с. 328]. Проте, лише у жовтні 2018 р. світовий фондовий ринок втратив близько 5 трлн дол., спровокувавши розмови про початок нової світової фінансової кризи [10].

В рейтингу країн світу, що залучають найбільше інвестицій в акціонерний капітал, найкращі позиції серед інвестиційно привабливих економік Азіатсько-Тихоокеанського регіону займають Сінгапур (17 місце), Гонконг (22 місце) і Японія (26 місце), а в рейтингу країн з найбільшою вартістю іноземного капіталу найвищі позиції займають Китай (9 місце), Гонконг (10 місце) і Сінгапур (12 місце) [11]. Проте, цілком зрозуміло, що домінуюча роль в світовій економіці належить саме Китаю та Японії, тому для подальшого прогнозування ситуації щодо розподілу домінуючих позицій країн у Азіатсько-Тихоокеанському регіоні використовуємо методику, яка передбачатиме аналіз динамізму економічного розвитку цих країн, розвитку біржового ринку та порівняльний аналіз динамізму розвитку китайського та японського фондових ринків.

Важливу роль при дослідженні фондового ринку країни відіграє *аналіз її економічного розвитку*, адже часто стан економіки корелює із станом фондового ринку. Порівняльний аналіз економічного зростання в досліджуваних країнах свідчить, що Китай випереджає Японію за темпами зростання ВВП, проте якість життя є набагато вищою в Японії (рис. 1).

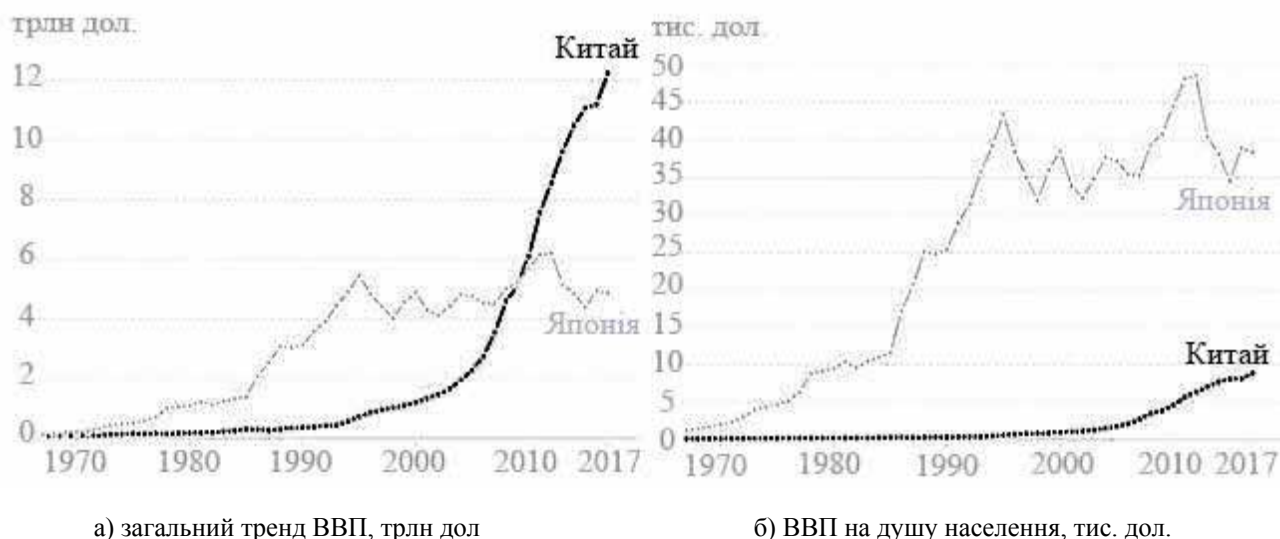

Рис. 1. Порівняльна динаміка ВВП Китаю та Японії [12; 13]

Китай завдяки переходу від командно-адміністративної економіки до системи із більшою орієнтацією на ринок, реформам у приватному секторі економіки, здійсненню заходів з лібералізації цін, фіскальної децентралізації, розвитку фондового ринку здійснив структурну перебудову економіки та збільшив ВВП країни за останні 50 років більш як у 10 раз. У 2017 р. ВВП країни становив 23,21 трлн дол., його темп зростання склав 6,9%, ВВП на душу населення 16700 дол., державний борг – 47% ВВП. Протягом багатьох років Китай зберігав свою валюту в доларах і лише у 2005 р. уряд прийняв рішення щодо переходу до системи обміну валют. З середини 2005 р. юань був оцінений понад 20% відносно долара США. Проте, валютна дестабілізація на ринку в 2013-2016 рр. призвела до падіння юаня. Наприкінці 2017 р. юань відновив свої позиції. У 2016 р. Китай став найбільшою економікою у світі, обігнавши США і утримує цю позицію донині. В період 2013-2017 рр. Китай за темпами зростання мав одну з найбільш швидкозростаючих економік у світі [12; 13].

Японія протягом останніх 50 років побудувала розвинену економіку за рахунок взаємодії уряду та індустрії, високої етики праці та інновацій в сфері технологій, формування тісних зв'язків між виробниками, постачальниками та дистриб'юторами, гарантії зайнятості для великої кількості працівників на усе життя. Найбільшого росту економіка зазнала в повоєнні часи: у 60-х рр. XX ст. щорічний приріст ВВП складав в середньому 10%, в 70-х рр. – 5%, в 80-х рр. – 4%, а в 90-х XX ст. ріст склав лише 1,67%, внаслідок неефективних інвестицій та надмірних цін на активи. Після 2000 р. економіка помірно зростала та пережила 4 кризи. У 2013 р. економіці дали поштовх нові реформи, спрямовані на лібералізацію кредитно-грошової політики та проведення гнучкої фіскальної політики. У 2017 р. ВВП країни становив 5,44 трлн дол., його темп зростання склав 1,7%, ВВП на душу населення 42900 дол. В економіці існує й низка серйозних демографічних і фінансових проблем: старіння населення та негативні темпи зростання населення (-0,21%); проблема стимулювання економіки через велику частку державного боргу відносно обсягу ВВП (237,6%). Проте, японська економіка є четвертою економікою світу після Китаю, Німеччини та США [12].

В цілому економіка Китаю є більш перспективною, ніж Японії і така, що здатна залучати значно більші інвестиції. Якщо приймати до уваги темпи зростання ВВП, то протягом останніх 10 років його економіка забезпечувала ріст ВВП в середньому 5-7% в рік, що приваблює все більше і більше інвестицій, адже такий ріст приносить щорічні прибутки для інвесторів. Проте, Японія за показником ВВП на душу населення випереджає Китай, хоча в останньої є усі передумови до зростання такого показника в наступні роки.

Аналіз основних біржових ринків Китаю та Японії. Незважаючи на чималу різницю в історії розвитку, на Азіатсько-Тихоокеанському фондовому ринку нині домінує біржовий ринок Китаю, який включає Шанхайську (найбільшу в Китаї) та Шеньчженьську фондові біржі, і перебуває в тісних зв'язках з Гонконгською біржою, яка є більш незалежною від Китаю. Шанхайська фондова біржа (Shanghai Stock Exchange або SSE) відновлена після 40 років перерви, спричиненою комуністичною революцією та почала функціонувати в грудні 1990 р. Загальна капіталізація SSE становить на грудень 2018 р. 4368,27 млрд дол. США, в її лістингу 1460 компаній [14]; біржа займає другу позицію після Tokyo Stock Exchange у Азіатсько-Тихоокеанському регіоні. В обігу на біржі перебувають облигації (казначейські, корпоративні та конвертовані корпоративні), акції (призначені для резидентів країни та іноземних інвесторів), фонди, похідні інструменти. Динаміка фондового індексу SSE Composite відображена на рисунку 2.

Рис. 2. Еволюція SSE Composite [14]

Аналіз циклічності фондового індексу SSE Composite вказує на наявність незначної кризи на біржовому ринку Китаю та подальшу рецесію в його розвитку.

Шеньчженьська фондова біржа (Shenzhen Stock Exchange або SZSE), заснована у 1987 р., відкрита в 1991 р., загальна капіталізація на грудень 2018 р. становить близько 2600 млрд дол. США, в її лістингу 2134 компаній [15]. На біржі в обігу перебувають такі цінні папери як акції, фонди, облигації та цінні папери, забезпечені активами. SZSE, окрім основної палати, яка займається акціями та облигаціями середніх та великих підприємств, створила торгову систему ChiNext для малих та середніх підприємств. ChiNext називають “новим

ринком”, який створений за принципом NASDAQ. Незалежна платформа ChiNext створена для невеликих підприємств, що займаються інноваційною діяльністю та венчурним бізнесом [4].

Гонконгська фондова біржа (Hong Kong Stock Exchange або SEHK) заснована в 1891 р. як Асоціація фондових брокерів, а на сучасну назву Hong Kong Stock Exchange отримала в 1914 р. Станом на грудень 2018 р. її загальна капіталізація становить близько 4257 млрд дол. США, а кількість зареєстрованих на біржі компаній становить 2315 од. [16]. Поруч із основною торговою палатою на SEHK було створено GEM (Growth Enterprise Market) – альтернативний фондовий ринок, адже не усі фірми можуть виконати умови для відстеження показників прибутковості, які необхідні для обліку в основній палаті. Коли Гонконг став китайським, близько $\frac{2}{3}$ торгових інституційних інвесторів здійснювали свої операції на SEHK. З 1993 р. Китай включає у свій список найбільші фірми на Гонконгській фондовій біржі, які мають бути відкритими до іноземних інвестицій. В 2014 р. створено “Шанхай-Гонконг” для того, щоб іноземні та вітчизняні інвестори могли продавати акції, які надходять з різних ринків. Через посередництво місцевих брокерів та клірингових будинків інвестори можуть торгувати акціями на фондових ринках Гонконгу та Шанхаю [4].

На біржовому ринку Китаю також функціонує Тайванська фондова біржа, заснована у 1961 р. Ринкова капіталізація біржі станом на грудень 2018 р. становила 1080 млрд дол., в її лістингу перебуває 915 компаній.

Токійська фондова біржа (Tokyo Stock Exchange або TSE) – це найбільша біржа не лише в Японії, але й на біржовому ринку Азіатсько-Тихоокеанського регіону. Вона створена 15 травня 1878 р. в Токіо. Ринкова капіталізація Tokyo Stock Exchange становить на грудень 2018 р. 5258,4 млрд дол. США, в її лістингу 3655 компаній, серед яких лише 5 – іноземні. На японському фондовому ринку обмінюються цінними паперами таких компаній як Toyota Motor Corporation, NTT DOCOMO, INC., Mitsubishi UFJ Financial Group, Inc., SoftBank Group Corp., Keunence Corporation. 2017 р. став великим прогресом для процесу IPO's (первинне публічне розміщення акцій). Близько 1700 компаній вперше розмістили свої акції на фондовому ринку Японії, це перевершило показники 2007 р. [17]. Проте, вже у 2018 р. на біржовому ринку відмічено спад (рис. 3), який характерний й для усіх інших біржових ринків Азіатсько-Тихоокеанського регіону.

Рис. 3. Динаміка Nikkei stock index [17]

Загалом біржовий ринок Китаю є більш потужний за біржовий ринок Японії за обсягами капіталізації та кількістю учасників біржового ринку. Також слід відмітити той факт, що на біржовому ринку Японії представлено практично лише цінні папери японських корпорацій та інших гравців ринку, тоді як до біржового ринку Китаю іноземні інвестори мають значно вільніший доступ.

Порівняльний аналіз розвитку китайського та японського фондових ринків дозволить визначити, який з ринків матиме кращі перспективи. В ході дослідження встановлено, що науковці відокремлюють від Китайського фондового ринку Гонконгську фондову біржу, що цілком виправдано, адже остання значно відрізняється за розвитком та організацією торгівлі від Шанхайського та Шеньчженьського ринків цінних паперів. Крім цього, існує об'єднаний індекс CSI 300 для SZSE та SSE, тому надалі будемо відокремлювати Гонконгський фондовий ринок від Китайського.

При порівнянні фондових ринків Китаю та Японії слід взяти до уваги показник відношення обсягу акцій, що підлягали купівлі-продажу на ринку до ВВП країни (рис. 4), що відображає відповідність обсягів торгівлі цінними паперами на фондовому ринку до розміру ринку. За цим показником упродовж останніх 10-15 років спостерігаються значні коливання: в період кризи 2008-2009 рр. та після кризовий період (2010-2012 рр.) обсяги торгівлі цінними паперами в Китаї були більшими, потім якийсь час фондовий ринок Японії був кращим, у

2015 р. спостерігаємо значний ріст фондового ринку Китаю, а наприкінці періоду в Японії даний показник складає 118,6 %, а в Китаї 140,7%. Для порівняння, ця різниця в 2015 році складала 126,7% проти 355,4 %. Такі перепади свідчать про нерівномірність економічного розвитку країни та фондового ринку в Китаї.

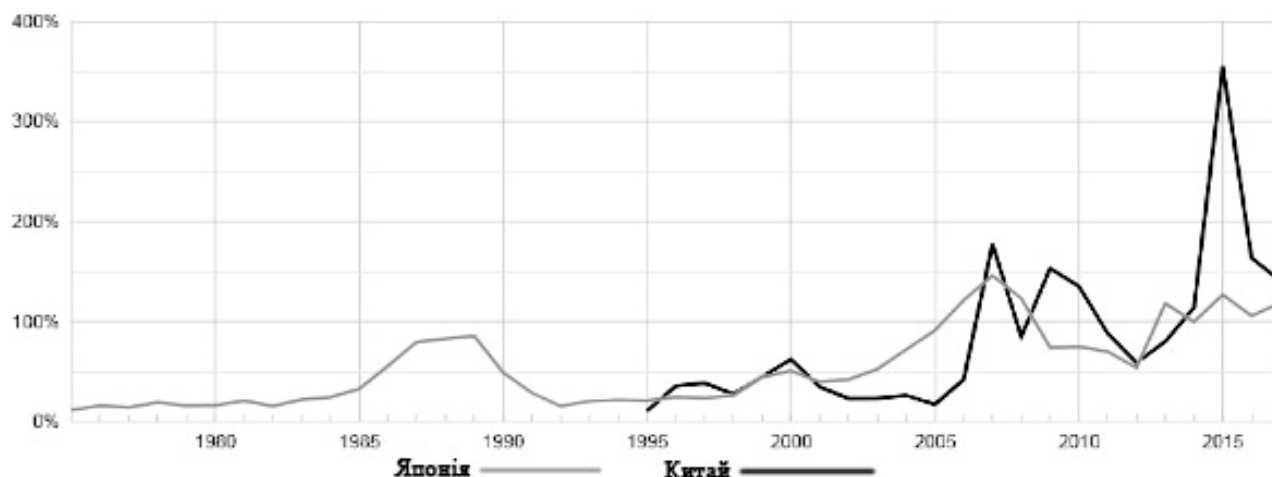

Рис. 4. Обсяг акцій, які підлягали купівлі-продажу на ринку, % від ВВП [13]

В останні 4-5 років фондовий ринок Китаю за обсягами капіталізації та торгівлі цінними паперами повністю переважає фондовий ринок Японії (таблиця 1).

Таблиця 1.
Динаміка показників розвитку фондових ринків Японії, Китаю та Гонконгу

Роки	Показники ринкової капіталізації фондових ринків, млрд. дол			Роки	Показники обсягів торгівлі, млрд. дол		
	Японія	Китай	Гонконг		Японія	Китай	Гонконг
2004	3557	447	861	2004	3294	511	403
2005	4572	401	1054	2005	4566	387	420
2006	4614	1145	1714	2006	5634	1140	757
2007	4330	4478	2654	2007	6273	6074	2020
2008	3115	1778	1328	2008	5473	3825	1562
2009	3395	3573	2305	2009	3874	7827	1416
2010	3827	4027	2711	2010	3968	8068	1496
2011	3325	3412	2258	2011	4160	6496	1444
2012	3478	3697	2831	2012	3605	4967	1106
2013	4543	3949	3100	2013	6516	7589	1323
2014	4377	6004	3233	2014	5443	12026	1520
2015	4894	8188	3184	2015	5540	40954	2125
2016	5061	7320	3193	2016	5618	19098	1350
2017	6222	8711	4350	2017	5812	16675	1957
2018	5258	8048	4257	2018	7001	15154	1366

(узгалянено авторами на основі [14-18])

За даними дослідження, фондовий ринок Китаю за показниками капіталізації зріс з 2004 р. по 2018 р. в 18 раз. Для порівняння: ріст ВВП країни в цей же період зріс у 6,5 раз – це вражаючий показник. Японський фондовий ринок зростає з невеликими коливаннями, загальний приріст капіталізації упродовж 2004-2018 рр. склав 48,66%, а приріст ВВП країни склав лише 1,3%.

Для порівняльної динаміки розвитку фондових ринків Китаю та Японії доцільно проаналізувати, як змінювались фондові індекси в 2014-2018 рр., зокрема: Шанхайський фондовий індекс (SSECI); Об'єднаний Шанхайсько-Шеньчженьський фондовий індекс (SHSZCSI 300); Японський фондовий індекс (Nikkei 225); Гонконгський фондовий індекс (HSIH); Шеньчженьський фондовий індекс (SZSECI). Дані дослідження представлено на рисунку 5.

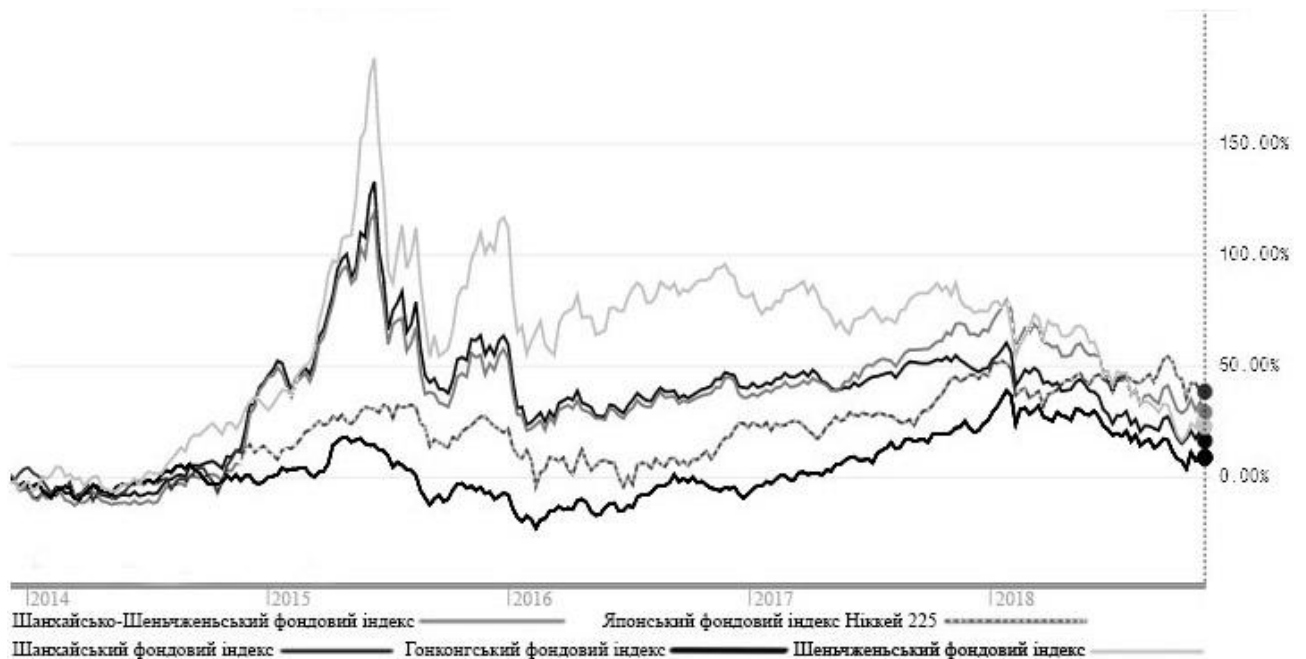

Рис. 5. Порівняльна динаміка фондових індексів провідних бірж Китаю та Японії [19]

Станом на кінець 2018 р. порівняно з 2013 р. значення фондових індексів зросли для: SSEC – на 16,17%, SHSZCSI 300 – на 28,89%, Nikkei 225 – на 38,21%, HSIH – на 8,57%, SZSECI – на 22,54%. Отже, найбільшого росту зазнав японський індекс Nikkei 225 (із коливаннями від -8 до 55%), тоді як Шеньчженьський фондовий індекс збільшився до 22,54 (із коливаннями від -3 до 198%). Коливання індексів склали: Шанхайсько-Шеньчженьського – 118%, Шанхайського – від -10 до 131%, Гонконгського – від -18 до 37%. Тобто можна зробити висновок, що найстабільнішими індексами протягом досліджуваного періоду були: Nikkei 225 та HSIH, а до нестабільних слід віднести: SSEC, SZSECI, SHSZCSI 300 [19].

Важливим показником при дослідженні фондових ринків відіграє дослідження волатильності ринку. На рисунку 6 відображено показники волатильності фондових ринків Китаю та Японії з середини 90-х років XX ст. і до 2016 р.

Основною рисою Китайського фондового ринку є його висока волатильність, особливо в останні десять років, коли на ньому трапляються обвали: в 2008 р., спричинений світовою кризою та 2015 р., коли держава своїми заходами намагалась втримати вартість акцій і давала кредити для придбання акцій тих інвесторів, які хотіли швидше від них позбутися [6]. На відміну від Китаю, фондовий ринок Японії зазнавав падіння востаннє у 2008 р. під час світової кризи. Бульбашки на ринку мали місце в кінці 80-х років XX ст., коли встановлювались надзвичайно високі ціни на житло та видавались високоризиковані кредити. Нині фондовий ринок Японії більш стабільний порівняно з китайським [7].

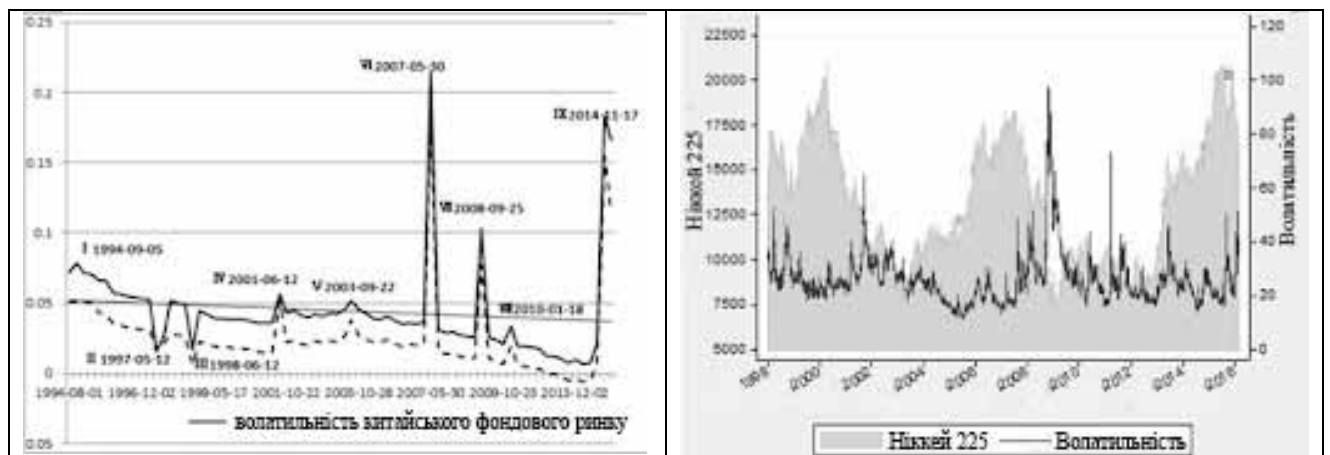

Рис. 6. Графіки волатильності фондових ринків Китаю та Японії [6; 20]

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямі. Проведене дослідження дозволило розв'язати актуальне наукове завдання – дослідити тенденції розвитку фондових

ринків Китаю та Японії задля подальшого прогнозування ситуації щодо розподілу домінуючих позицій країн у Азіатсько-Тихоокеанському регіоні.

Порівняльний аналіз динаміки ВВП Китаю та Японії за останні 50 років показав суттєвий ріст загального обсягу ВВП в Китаї за останнє десятиліття, переважання його абсолютних значень порівняно з Японією. Разом з тим, упродовж усього періоду показник ВВП на душу населення є значно вищий в Японії, проте в останнє десятиліття розрив між країнами за даним показником значно скоротився. Економіка Китаю виглядає як більш перспективна і така, що здатна залучати значно більші інвестиції порівняно з Японією. Стримуючим фактором розвитку економіки Японії є значне зростання частки державного боргу відносно ВВП за останні 15 років.

Визначено, що Токійська фондова біржа має значно більшу індивідуальну капіталізацію порівняно з китайськими біржами, однак сумарно останні суттєво переважають біржовий ринок Японії. Негативним фактором для Японії також є повільне відновлення позитивної динаміки фондового індексу Nikkei 225 після світової фінансової кризи 2009 р.

Порівняння динамізму розвитку фондових ринків Японії та Китаю вказує на значну їх нестабільність та переважання останнього за показником відношення обсягу акцій, що підлягали купівлі-продажу до розміру ВВП країни в період 2015-2017 рр. Найстабільнішими фондовими індексами протягом досліджуваного періоду стали Nikkei 225 та HSIH, а до нестабільних слід віднести SSECI, SZSECI, SHSZCSI 300. Водночас, волатильність фондового ринку Китаю є значною порівняно з фондовим ринком Японії, що дозволяє віднести останній до відносно стабільних ринків.

Як показали результати досліджень, в найближчі роки на Азіатсько-Тихоокеанському фондовому ринку домінуватиме Китай, завдяки здатності залучати значно більші обсяги інвестицій в умовах одного з найвищих темпів економічного зростання економіки, а також активного розвитку біржового ринку.

Перспективами подальших досліджень у даному напрямку є аналіз факторів впливу на розвиток фондових ринків з метою збільшення їх капіталізації.

Література.

1. Бурбан О.В. Тенденції розвитку міжнародних ринків цінних паперів / І.В. Кривов'язюк, О.В. Бурбан // Молодий вчений. – 2018. – № 3 (55). Частина II. – С. 327-331.
2. Любохинець Л.С. Світові фінансові ринки в умовах глобалізації / Л.С. Любохинець, О.О. Лабунець // Економіка і суспільство. – 2018. – № 15. – С. 40-45.
3. Сведенцов В.Л. Азиатский банк инфраструктурных инвестиций как фактор политики “мягкой силы” КНР в странах Азиатско-Тихоокеанского региона / В.Л. Сведенцов // Проблемы национальной стратегии. – 2017. – № 3 (42). – С. 172-187.
4. Vanasse J. Investing in the Chinese Stock Markets: Historical Perspective and Performance Analysis [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://dial.uclouvain.be/memoire/ucl/en/object/thesis%3A7296/datastream/PDF_01/view.
5. Carpenter J. The real value of China's stock market [Електронний ресурс] / J. Carpenter, F. Lu, R. Whitelaw // BOFIT Discussion Papers. – 2/2018. – Режим доступу: <https://helda.helsinki.fi/bof/bitstream/handle/123456789/15107/dp0218.pdf;jsessionid=98D3B9D0F0BF45F329E0034EF2B680AF?sequence=1>.
6. Wang Y.-Ch., Tsai J.-Ju., Li Q. Policy Impact on the Chinese Stock Market: From the 1994 Bailout Policies to the 2015 Shanghai-Hong Kong Stock Connect [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://pdfs.semanticscholar.org/a86b/9415b9c60c4888b68497cb0bdfe443b4c279.pdf>.
7. Morck R. and Yeung B. Japanese Economic Success and the Curious Characteristics of Japanese Stock Prices [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://pdfs.semanticscholar.org/a86b/9415b9c60c4888b68497cb0bdfe443b4c279.pdf>.
8. Павлов В.І. Приватизація державних підприємств: курс лекцій / В.І. Павлов, І.В. Кривов'язюк. – Луцьк: Надстир'я, 1998. – 180 с.
9. Павлов В.І. Ринок цінних паперів в умовах приватизації: регіональний аспект: монографія / В.І. Павлов, І.В. Кривов'язюк. – Луцьк: Надстир'я, 2002. – 160 с.
10. Wursthorn M. October's Market Rout Leaves Investors With No Place to Hide [Електронний ресурс] / M. Wursthorn // The Wall Street Journal. – Oct. 31, 2018. – Режим доступу: <https://www.wsj.com/articles/octobers-market-rout-leaves-investors-with-no-place-to-hide-1540978259>.
11. World Federation of Exchanges. WFE publishes second report on factors that drive international investor participation in emerging markets [Електронний ресурс]. – January 21, 2019. – Режим доступу : <https://www.world-exchanges.org/our-work/articles/world-federation-exchanges-publishes-second-report-factors-drive-international-investor-participation-emerging-markets>.
12. The World Factbook [Електронний ресурс] / Central Intelligence Agency. – Режим доступу: <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/ch.html>.
13. Google Public Data. Indicators of world development [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.google.com.ua/publicdata/directory?hl=uk&dl=uk>.
14. Shanghai Stock Exchange. Market overview [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://english.sse.com.cn/>.
15. Shenzhen Stock Exchange. Market overview [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://english.sse.com.cn/>.

16. Hong Kong Stock Exchange. Market DATA [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://www.hkex.com.hk/?sc_lang=en.
17. Japan Exchange Group. About JPX [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.jpx.co.jp/english/>.
18. Japan Securities Dealers Association. Fact Book 2018 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [http://www.jsda.or.jp/shiryo/toukei/factbook/files/FactBook2018\(E\)20180913.pdf](http://www.jsda.or.jp/shiryo/toukei/factbook/files/FactBook2018(E)20180913.pdf).
19. Bloomberg. Stocks [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.bloomberg.com/markets/stocks>.
20. MMDS. Volatility index Japan (VXJ). [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www-mmds.sigmath.es.osaka-u.ac.jp/en/activity/vxj.php>.

References.

1. Burban, O. and Kryvovyazyuk, I. (2018), “Development trends of international securities markets”, *Young Scientist*, vol. 3 (55), pp. 327–331.
2. Liubokhynets, L. and Labunets, O. (2018), “The world financial markets in the conditions of globalization”, *Economy and Society*, vol. 15, pp. 40-45.
3. Svedentsov, V. (2017), “Asian Infrastructure Investment Bank as China’s Soft Power Factor in the Asia-Pacific Region”, *National Strategy Issues*, vol. 3 (42), pp. 172–187.
4. Vanassche, J. (2016), “Investing in the Chinese Stock Markets: Historical Perspective and Performance Analysis”, available at: https://dial.uclouvain.be/memoire/ucl/en/object/thesis%3A7296/datastream/PDF_01/view (Accessed 5 Feb 2019).
5. Carpenter, J., Lu, F. and Whitelaw, R. (2018), “The real value of China’s stock market”, *BOFIT Discussion Papers*, 2/2018, available at: <https://helda.helsinki.fi/bof/bitstream/handle/123456789/15107/dp0218.pdf;jsessionid=98D3B9D0F0BF45F329E0034EF2B680AF?sequence=1> (Accessed 5 Feb 2019).
6. Wang, Y.-Ch., Tsai, J.-Ju. and Li, Q. (2017), “Policy Impact on the Chinese Stock Market: From the 1994 Bailout Policies to the 2015 Shanghai-Hong Kong Stock Connect”, *Int. J. Financial Stud.*, 5, 4, available at: <https://pdfs.semanticscholar.org/a86b/9415b9c60c4888b68497cb0bdfc443b4c279.pdf> (Accessed 6 Feb 2019).
7. Morck R. and Yeung B. “Japanese Economic Success and the Curious Characteristics of Japanese Stock Prices”, available at: <https://pdfs.semanticscholar.org/a86b/9415b9c60c4888b68497cb0bdfc443b4c279.pdf> (Accessed 6 Feb 2019).
8. Pavlov, V.I. and Kryvovyazyuk, I.V. (1998), *Pryvatyzatsiia derzhavnykh pidpriemstv* [Privatization of state enterprises], Nadstyria, Lutsk, Ukraine.
9. Pavlov, V.I. and Kryvovyazyuk, I.V. (2002), *Rynok tsynnykh paperiv v umovakh pryvatyzatsii: rehional'nyj aspekt* [The securities market in terms of privatization: regional aspect], Nadstyria, Lutsk, Ukraine.
10. Wursthorn M. (2018), “October’s Market Rout Leaves Investors With No Place to Hide”, *The Wall Street Journal*, Oct. 31, available at: <https://www.wsj.com/articles/octobers-market-rout-leaves-investors-with-no-place-to-hide-1540978259> (Accessed 8 Feb 2019).
11. World Federation of Exchanges (2019), “WFE publishes second report on factors that drive international investor participation in emerging markets”, available at: <https://www.world-exchanges.org/our-work/articles/world-federation-exchanges-publishes-second-report-factors-drive-international-investor-participation-emerging-markets> (Accessed 12 Feb 2019).
12. Central Intelligence Agency (2019), “The World Factbook”, available at: <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/ch.html> (Accessed 12 Feb 2019).
13. Google Public Data (2019), “Indicators of world development”, available at: <https://www.google.com.ua/publicdata/directory?hl=uk&dl=uk> (Accessed 12 Feb 2019).
14. Shanghai Stock Exchange (2019), “Market overview”, available at: <http://english.sse.com.cn/> (Accessed 12 Feb 2019).
15. Shenzhen Stock Exchange (2019), “Market overview”, available at: <http://english.sse.com.cn/> (Accessed 12 Feb 2019).
16. Hong Kong Stock Exchange (2019), “Market DATA”, available at: https://www.hkex.com.hk/?sc_lang=en (Accessed 12 Feb 2019).
17. Japan Exchange Group (2019), “About JPX”, available at: <https://www.jpx.co.jp/english/> (Accessed 12 Feb 2019).
18. Japan Securities Dealers Association (2017), “Fact Book 2018”, available at: [http://www.jsda.or.jp/shiryo/toukei/factbook/files/FactBook2018\(E\)20180913.pdf](http://www.jsda.or.jp/shiryo/toukei/factbook/files/FactBook2018(E)20180913.pdf) (Accessed 12 Feb 2019).
19. Bloomberg (2019), “Stocks”, available at: <https://www.bloomberg.com/markets/stocks> (Accessed 12 Feb 2019).
20. MMDS (2019), “Volatility index Japan (VXJ)”, available at: <http://www-mmds.sigmath.es.osaka-u.ac.jp/en/activity/vxj.php> (Accessed 12 Feb 2019).